

**Asiakas- ja
potilasturvallisuus
sosiaalihuollon
palveluissa**

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Millaista tietoa epäkohtailmoitukset tuottavat asiakasturvallisuudesta sosiaalipalveluissa?

11.2.2025 klo 12.50–13.30 Vaikuttavuus RC:n teemaseminaari: sosiaalihuollon ajankohtaiset tutkimushankkeet

Väitöskirjatutkija Saija Koskiniemi¹, tutkijatohtori Tiina Syyrilä¹, apulaisprofessori Marja Härkönen^{1,2} ja professori Aini Pehkonen^{3,2}

¹ Hoitotieteen laitos, Terveystieteiden tiedekunta

² Pohjois-Savon Hyvinvointialue

³ Yhteiskuntatieteiden laitos, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta

Esityksen sisältö

- Asiakasturvallisuus ja ilmoitusvelvollisuus
- Asiakas- ja potilasturvallisuus sosiaalihuollon palveluissa – tutkimushanke
- Raportoidut epäkohdat ja epäkohtien uhat
- Toimintakulttuurista johtuvat asiakkaalle vahingolliset toimet
- Ammattilaisten tekemä asiakkaisiin kohdistunut kaltoinkohtelu
- Sanallinen kaltoinkohtelu
- Pohdinta

Asiakasturvallisuus ja ilmoitusvelvollisuus

Asiakasturvallisuus

- ❖ **Käsitteenä ei vielä vakiintunut** (Tiri 2019; Jylhä ym., 2021)
- ❖ **Asiakasturvallisuus >< Potilasturvallisuus** (Lähteinen ym., 2022)
 - ❖ **Asiakasturvallisuus tavoitteena nostaa potilasturvallisuuden rinnalle** (STM, 2020)
- ❖ **Tarkoitetaan palveluiden järjestämistä, tuottamista ja toteuttamista niin että asiakkaan**
 - ❖ fyysinen
 - ❖ psyykkinen
 - ❖ sosiaalinen
 - ❖ **taloudellinen turvallisuus ei vaarannut** (Tiri 2019; STM, 2020)

Asiakasturvallisuuden varmistaminen

- Lainsäädäntö
 - Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015: "...tarkoituksena on **edistää asiakasturvallisuutta** sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun."
 - Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000: "...tarkoituksena on **edistää asiakaslähtöisyyttä** ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa."
 - Sosiaalihuoltolaki 1301/2014: "...tarkoituksena on 3) **turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut** sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet; 4) **edistää asiakaskeskeisyyttä** sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa."

Ilmoitusvelvollisuus

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §48
 - Voimassa 1.1.2016-31.12.2023
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 §29
 - Voimaan 1.1.2024

*”Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan **henkilöstöön kuuluvan** tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on **ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä** palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa **epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.**”*

Ilmoittajaan ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena !

Asiakas- ja potilasturvallisuus sosiaalihuollon palveluissa - tutkimushanke

Tutkimusryhmä

Helsinki
Helsingfors

- **Mia Mäntymaa**, VTM, kehittämiskonsultti
- **Jouko Ranta**, THM, laatupäällikkö
- **Minna Säilä**, TtM, erityissuunnittelija

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Yhteiskuntatieteiden laitos

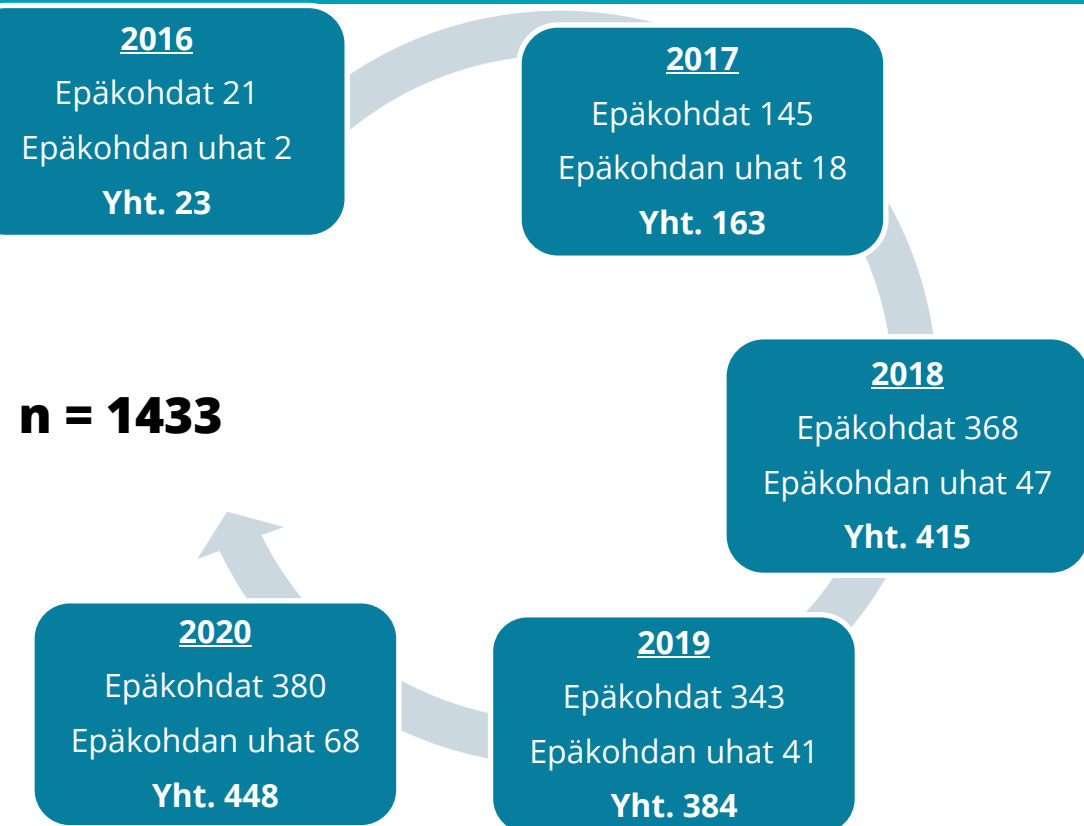
- **Aini Pehkonen**, VTT, dosentti, professori, sv. Pohjois-Savon hyvinvointialue

Hoitotieteen laitos

- **Marja Härkänen**, TtT, dosentti, akatemiatutkija, apulaisprofessori, johtava erityisasiantuntija sv. Pohjois-Savon hyvinvointialue
- **Katri Vehviläinen-Julkunen**, THT, professori, emerita, ylihoitaja sv. Pohjois-Savon hyvinvointialue
- **Tiina Syyrilä**, TtT, tutkijatohtori
- **Saija Koskiniemi**, TtM, väitöskirjatutkija

Aineisto

Helsingin kaupungin
sosiaalipalveluissa tehdyt
SPro-ilmoitukset vuosina 2016-2020

Raportoidut epäkohdat ja epäkohtien uhat

1. Artikkel: Observed risks on client safety in social services by social care professionals – Trend analysis for the period 2016–2020

Mitä tutkimme:

1. Millaisia epäkohtia ja epäkohdan uhkia on raportoitu?
2. Millaisia toimenpiteitä esihenkilöt suunnitelleet raporttien pohjalta?

Advances in Social Work

[Current](#) [Archives](#) [Announcements](#) [About](#) [IU School of Social Work](#)

[Home](#) / [Archives](#) / [Vol. 23 No. 2 \(2023\): Summer/Fall 2023](#) / [Articles](#)

Observed Risks of Client Safety by Social Care Professionals in Finland

Trend Analysis for 2016-2020

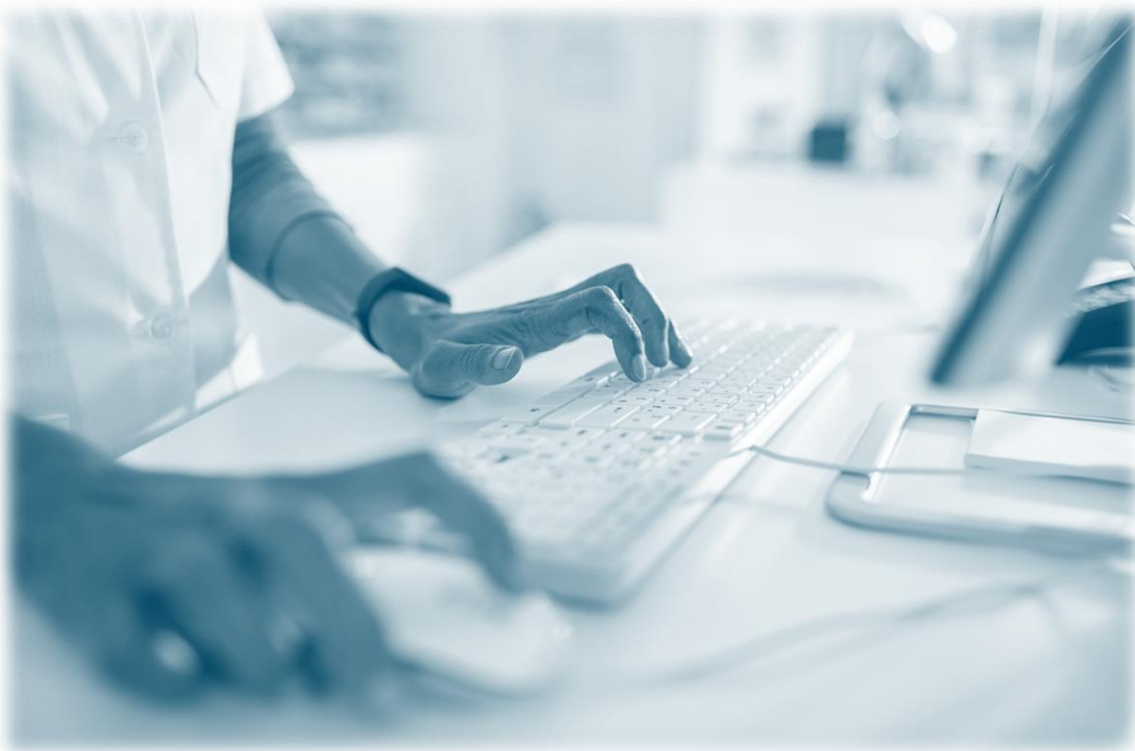

10.2.2025

11

Raporttiijat

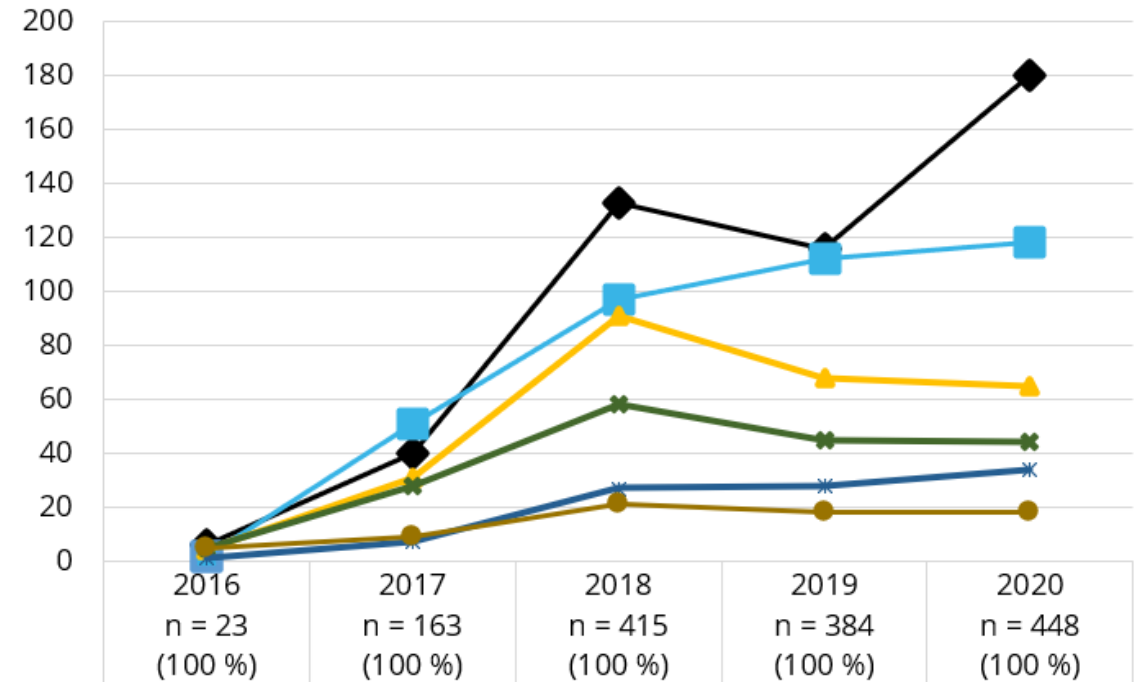
- ❖ Lähihoitajia, sairaanhoitajia ja muuta hoitohenkilöstöä n. 42 %
- ❖ Sosiaaliohjaajia, sosiaalialan ohjaajia ja sosiaalityöntekijöitä n. 41 %

Useimmin palvelukokonaisuudesta sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut (48 %)

Ilmoitustyypit

	2016 n = 23 (100 %)	2017 n = 163 (100 %)	2018 n = 415 (100 %)	2019 n = 384 (100 %)	2020 n = 448 (100 %)
◆ Puute asiakkaan aseman ja oikeuksien toteuttamisessa n = 475	6 (26,1)	40 (24,1)	133 (31,2)	116 (30,0)	180 (39,2)
■ Puute asiakasturvallisuudessa n = 380	2 (8,7)	51 (30,7)	97 (22,7)	112 (28,9)	118 (25,7)
▲ Muu n = 259	4 (17,4)	31 (18,7)	91 (21,3)	68 (17,6)	65 (14,2)
✱ Asiakkaan kaltoinkohtelu n = 180	5 (21,7)	28 (16,9)	58 (13,6)	45 (11,6)	44 (9,6)
✱ Toimintakulttuurista johtuva asiakkaalle vahingollinen toimi n = 97	1 (4,4)	7 (4,2)	27 (6,3)	28 (7,2)	34 (7,4)
● Asiakkaan epäasiallinen kohtaminen / loukkaaminen sanoilla n = 71	5 (21,7)	9 (5,4)	21 (4,9)	18 (4,7)	18 (3,9)

Millaisia epäkohtia ja uhkia?

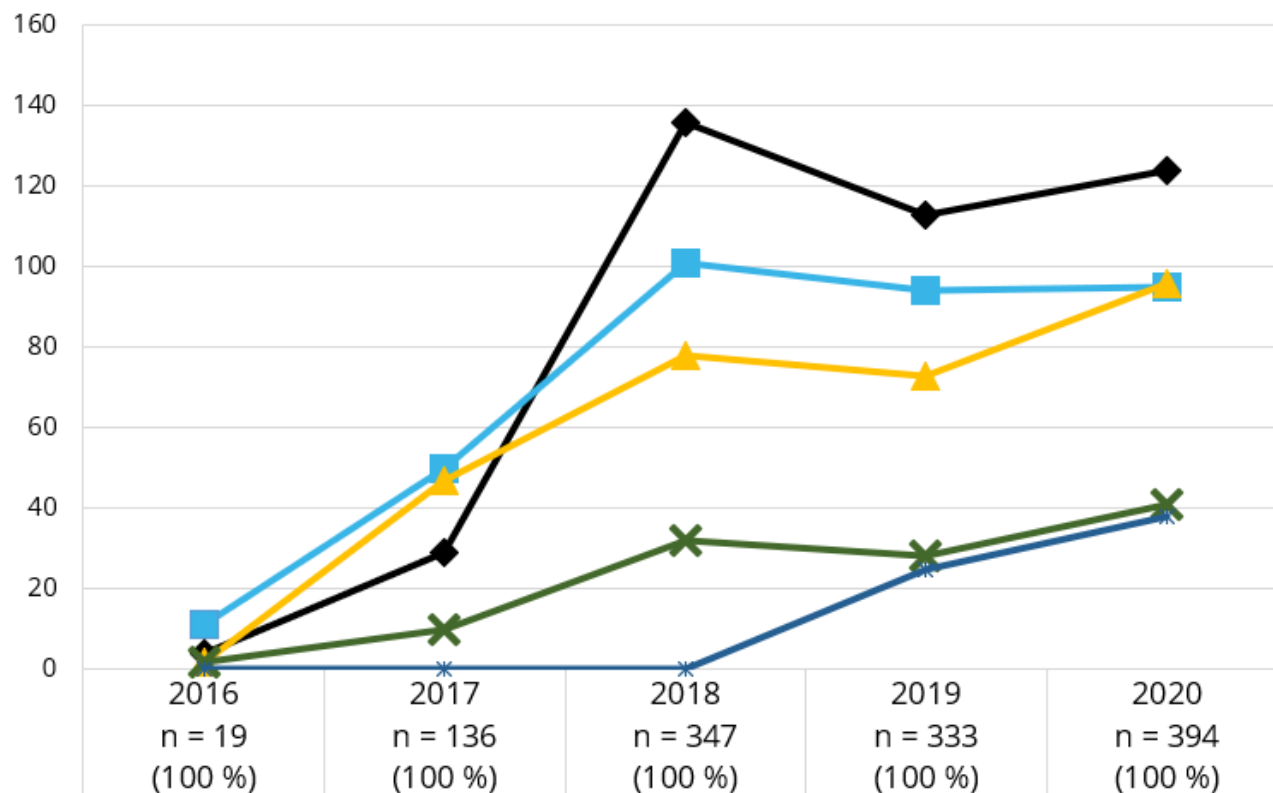
- Puute asiakasturvallisuudessa
 - Asiakkaan kotiutumisesta ei oltu ilmoitettu
 - Tiloihin liittyviä turvallisuusriskejä
 - Asiakkaan epäsiisti koti, paloturvallisuus heikentynyt, sisäilmaongelmat, liian vähän huoneita, lapsille soveltumattomat tilat
 - Asiakkaiden valvontaan liittyviä ongelmia
 - Karkaamisia, päihteiden käyttöä, väkivaltaa
- Puute asiakkaan aseman ja oikeuksien toteuttamisessa
 - Pitkät odotusajat koskien erilaisia päätöksiä
 - Yhteydenottopyyntöjen hoitamatta jääminen
 - Työntekijöiden ja työntekijöiden ajanpuutteen vaikutus asiakkaiden palveluun

- Asiakkaan kaltoinkohtelu
 - Työntekijöiden toteuttamana hoidon ja hygienian laiminlyöntiä
 - Fyysistä, psyykkistä ja seksuaalista väkivaltaa, sopimatonta käytöstä, sanallista kaltoinkohtelua
- Toimintakulttuurista johtuva asiakkaalle vahingollinen toimi
 - Ongelmat yhteistyössä, tiedonkulussa, palvelun toteutuksessa ja yksilöiden toiminnassa, sekä resurssien puute
- Asiakkaan epäasiallinen kohtaaminen / loukkaaminen sanoilla
 - Esimerkiksi työntekijöiden ja omaisten toimintaa asiakasta kohtaan

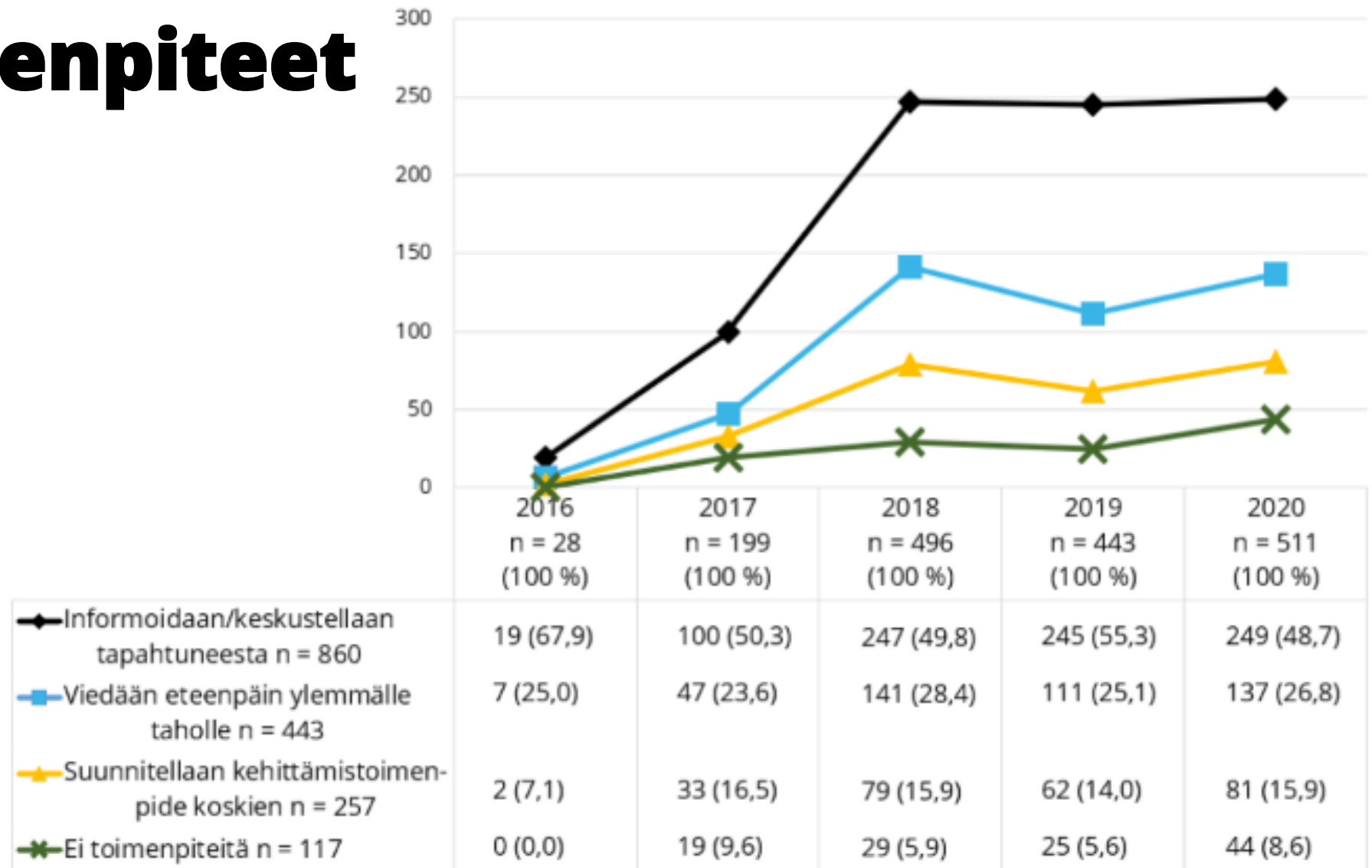
Vaikutus asiakkaalle

—◆— Kohtalainen haitta n = 406	4 (21,1)	29 (21,3)	136 (39,2)	113 (33,9)	124 (31,5)
—■— Lievä haitta n = 351	11 (57,9)	50 (36,7)	101 (29,1)	94 (28,2)	95 (24,1)
—▲— Ei haittaa n = 296	2 (10,5)	47 (34,6)	78 (22,5)	73 (21,9)	96 (24,4)
—×— Vakava haitta n = 113	2 (10,5)	10 (7,4)	32 (9,2)	28 (8,4)	41 (10,4)
—*— Tieto puuttuu n = 63	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	25 (7,5)	38 (9,6)

Toimenpiteet

Toimintakulttuurista johtuvat asiakkaalle vahingolliset toimet

3. Artikkele: How Work Culture Contributes to Client Harm in Social Care: An Analysis of Reports from the Client Safety Reporting System in Finland

Mitä tutkimme:

1. Millaisia toimintakulttuurista johtuvia asiakkaalle vahingollisia toimia ammattilaiset ovat raportoineet?

HUMAN SERVICE ORGANIZATIONS: MANAGEMENT, LEADERSHIP & GOVERNANCE
2024, VOL. 48, NO. 2, 123–135
<https://doi.org/10.1080/23303131.2023.2260436>

 Routledge
Taylor & Francis Group

 OPEN ACCESS Check for updates

How Work Culture Contributes to Client Harm in Social Care: An Analysis of Reports from the Client Safety Reporting System in Finland

Saija Koskiniemi ^a, Tiina Syyrilä ^a, Mia Mäntymaa ^b, Jouko Ranta ^b, Minna Säilä ^b,
Katri Vehviläinen-Julkunen ^{a,c}, Aini Pehkonen ^d, and Marja Härkänen ^a

10.2.2025

19

Toimintakulttuurista
aiheutuneet asiakkaalle
vahingolliset
toimet johtuivat...

95 ilmoitusta

1.

Ongelmista hoidon tai
palvelun toteuttamisessa
n=29

2.

Tiedonkulun ongelmista
n=28

4.

Yhteistyöongelmista
n=22

3.

Yksittäisten henkilöiden
toiminnasta
n=7

Resurssien puutteesta
n=19

5.

Ammattilaisten tekemä asiakkaisiin kohdistunut kaltoinkohtelu

2. Artikkele:

Abuse of social care clients committed by nurses and other social service employees—Analysis of employees' reports

Mitä tutkimme:

1. Millaista ammattilaisten tekemää asiakkaan kaltoinkohtelua on raportoitu?

JAN

Leading Global Nursing Research

EMPIRICAL RESEARCH - QUALITATIVE | [Open Access](#) |

Abuse of social care clients committed by nurses and other social service employees—Analysis of employees' reports

Marja Härkänen✉, Saija Koskiniemi, Tiina Syyrilä, Jouko Ranta, Minna Säilä, Mia Mäntymaa, Aini Pehkonen, Katri Vehviläinen-Julkunen

Kaltoinkohtelijat

- 75 ilmoitusta, joissa kaltoinkohtelijana sosiaalipalveluissa työskentelevä ammattilainen

Kaltoinkohtelija	n	%
Hoitaja	35	47
Kotihoito (ei tarkempaa määritelmää)	17	23
Hoitoyksikkö tai päivähoitoyksikkö (ei tarkempaa määritelmää)	10	13
Muu ammattilainen (esim. sosiaalityöntekijä, fysioterapeutti)	7	9
Epäselvää	6	8

1. Hoidon laiminlyöntiä
2. Fyysistä kaltoinkohtelua/voimakeinojen käyttöä hoidossa
3. Hygienen laiminlyöntiä
4. Epäasiallista tai uhkaavaa käytöstä
5. Seksuaalista hyväksikäyttöä

Sanallinen kaltoinkohtelu

4. Artikkele: Verbal abuse of service users by professionals in social services: qualitative analysis of reported events in Finland

Mitä tutkimme:

1. Millaista asiakkaan sanallista kaltoinkohtelua sosiaalipalveluiden ammattilaisten on raportoitu tehneen?

JOURNAL OF SOCIAL WORK PRACTICE
2024, VOL. 38, NO. 3, 317–331
<https://doi.org/10.1080/02650533.2024.2376066>

 OPEN ACCESS

Verbal abuse of service users by professionals in social services: qualitative analysis of reported events in Finland

Tiina Syyrilä ^a, Mari Vääntinen ^a, Saija Koskiniemi ^a, Mia Mäntymaa ^b,
Jouko Ranta ^b, Minna Säilä ^b, Aini Pehkonen ^{c,d} and Marja Härkänen ^{a,d,e}

1.

Sortamista: nimittelyä, haukkumista, juoruilua, pilkkaamista, seksuaalisävytteistä puhetta, kyseenalaistamista, huomiotta jättämistä, vähättelyä
n=25

2.

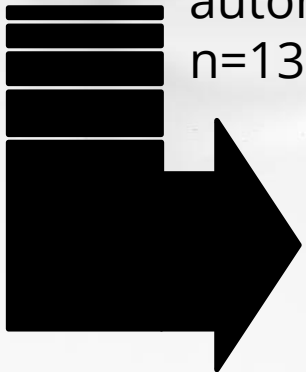
Hallintaa: uhkailua, kiusaamista, käskyttämistä, syyllistämistä, moittimista
n=22

3.

Töykeää puhe- tai kirjaamistyyliä: huutamista, provosointia, sättimistä, valittamista
n=18

4.

Sanallinen kaltoinkohtelu samanaikaisesti tapahtuvan fyysisen kaltoinkohtelun tai sen uhkan kanssa (kovakourainen käsittely, seksuaalisen autonomian loukkaaminen)
n=13

Seuraukset asiakkaalle:

- Tunnereaktioita → pelkoa, huolta, nöyryytystä, arvottomuutta...
- Vaikutuksia toimintaan → kynnys hakeutua palveluun kasvanut, tapaaminen tai palvelu keskeytynyt...

n=34 ilmoitusta

Summa summarum

Yhteenveto

- Sosiaalihuollon epäkohtailmoitukset kasvussa, ainakin osittain, koska laki velvoittaa ja toisaalta on kanavat raportoimiseen
- Epäkohtailmoitukset tuovat esiin tärkeitä sosiaalihuollon haasteita:
 - Puutteita asiakasturvallisuudessa ja asiakkaan aseman ja oikeuksien toteutumisessa.
 - Toimintakulttuurin haasteet: palvelun toteutus, tiedonkulku, resurssit ja yksittäisten henkilöiden toiminta.
 - Ammattilaisten toiminnasta: hoidon laiminlyönti, fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen kaltoinkohtelu.
 - Sanallisesta kaltoinkohtelu: sortamista, hallintaa, tönkeyttä ja huutamista, yhdistettynä myös fyysisen kaltoinkohtelun uhkaan sekä seksuaalisen autonomian loukkaukseen.

Take home messages

- Epäkohtien ilmoitusvelvollisuutta korostettava
- Ammattilaiset tarvitsevat tukea haastavien tilanteiden hallintaan ammatillisen toiminnan säilyttämiseksi
- Tarvitaan jatkotutkimusta epäkohtailmoitusten seuraamiseksi kansallisella tasolla ja kansainvälistä trendivertailua sekä kansallisten epäkohtien erityispiirteiden analyysia

**Asiakas- ja
potilasturvallisuus
sosiaalihuollon
palveluissa**

Lähteet

- Härkänen, M., Koskiniemi, S., Syyrilä, T., Ranta, J., Säilä, M., Mäntymaa, M., Pehkonen, A., & Vehviläinen-Julkunen, K. (2023). Abuse of social care clients committed by nurses and other social service employees—Analysis of employees' reports. *Journal of Advanced Nursing*, 79(10), 3800–3808. <https://doi.org/10.1111/jan.15713>
- Jylhä, Virpi & Kurki, Taina & Kekoni, Taru (2021) Asiakasturvallisuus käsitteenä. Teoksessa Taina Kurki, Virpi Jylhä & Taru Kekoni (toim.) Asiakasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.
- Lähteinen, S., Pehkonen, A., & Pohjola, A. (2022). Asiakasturvallisuuden ulottuvuudet sosiaalihuollossa. *Janus (Jyväskylä, Finland)*, 30(4), 343–358. <https://doi.org/10.30668/janus.113603>
- Koskiniemi, S., Syyrilä, T., Mäntymaa, M., Ranta, J., Säilä, M., Vehviläinen-Julkunen, K., Pehkonen, A., & Härkänen, M. (2024). Observed Risks of Client Safety by Social Care Professionals in Finland: Trend Analysis for 2016–2020. *Advances in Social Work*, 23(2), 409–424. <https://doi.org/10.18060/26488>
- Koskiniemi, S., Syyrilä, T., Mäntymaa, M., Ranta, J., Säilä, M., Vehviläinen-Julkunen, K., Pehkonen, A., & Härkänen, M. (2024). How Work Culture Contributes to Client Harm in Social Care: An Analysis of Reports from the Client Safety Reporting System in Finland. *Administration in Social Work*, 48(2), 123–135. <https://doi.org/10.1080/23303131.2023.2260436>
- Syyrilä, T., Vanttinen, M., Koskiniemi, S., Mäntymaa, M., Ranta, J., Säilä, M., Pehkonen, A., & Härkänen, M. (2024). Verbal abuse of service users by professionals in social services: qualitative analysis of reported events in Finland. *Journal of Social Work Practice*, 38(3), 317–331. <https://doi.org/10.1080/02650533.2024.2376066>

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

uef.fi

